

Lokal Likabehandlingsplan

Hultsfreds gymnasium 2017/2018

Fastställd på APT

Skollag (2010:800) 6 kap 8 §

”Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.”

Diskrimineringslag (2008:567) 1 kap 1 §

”Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder”.

Skolledningens ställningstagande

Skolledningen på Hultsfreds gymnasium har nolltolerans mot all kränkande behandling. På Hultsfreds gymnasium bemöts alla på ett respektfullt sätt. Vi ser på varandras olikheter som tillgångar och tar vara på alla förmågor. Vårt förhållningssätt mot varandra skapar trygghet och glädje.

Vision

”Hållbar utbildning till nytta för dig, för andra och för världen”

Definitioner

Diskriminering

Diskriminering är när skolan/personal missgynnar en elev utifrån diskrimineringsgrunderna.

Diskrimineringsgrunderna

- Kön
- Etnisk tillhörighet

- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionshinder
- Sexuell läggning
- Könsoverskridande identitet eller uttryck
- Ålder

Några exempel på diskriminering:

”Maria vill göra sin praktik på en målerifirma, men kurator avråder henne med argumentet: - Det är för hårt arbete för en tjej.”

”På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans.”

Trakasserier

Trakasserier är uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Några exempel på trakasserier:

”Daniel, som är mörkhyad, får många nedsättande kommentarer om sitt hår och sin hudfärg.”

”Elena, som har diagnosen ADHD, känner sig sårad och ledsen av att många i skolan använder uttrycket ”jävla DAMP-unge”.

Kränkande behandling

Kränkande behandling är uppträdande som kränker en elevs värdighet men som inte har samband med diskrimineringsgrunderna.

Kränkande behandling kan t.ex.

vara: □ fysiska (slag, knuffar)

- verbala (hot, svordomar, öknamn)
- psykosociala (utfrysning, blickar, alla går när man kommer)
- texter och bilder (teckningar, lappar, sms, mms, fotografier och olika sociala medier).

En händelse som kan vara exempel på det som i lagen benämns som kränkande behandling:

”Carl blir kontaktad via facebook av elever på skolan. Där kallar de honom ”pucko” och ”tjockis”. De har också lagt ut bilder av Carl på internet. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken”

Främjande arbete

Vi vill lyfta fram det främjande arbetet med att uppmärksamma positiva sidor som stärker arbetet med mänskliga rättigheter i skolan och alla elevers lika värde. Följande är insatser som görs för att främja elevers lika rättigheter och möjligheter i skolan.

Främjande insatser på organisationsnivå

Skolledningen ska ansvara för att det kontinuerligt arbetas med likabehandlingsplanen och värdegrundsfrågor samt att detta ingår i introduktion av nyanställda. (Rektor)

Rektor ska årligen aktualisera planen med sin personal vid arbetsplatsträffar. (Rektor)

Rektor ska aktualisera likabehandlingsplanen på arbetsplatsträff (APT) vid varje terminsstart. (Rektor)

I *RUS* (resultat och utvecklingssamtal) ska finnas en punkt om vad personalen gör för att förhindra kränkande behandling. (rektor)

Främjande insatser på gruppnivå

Under gymnasieintroduktionen för nya elever skall lärarna informera om likabehandlingsplanen.

Genomförande av gruppstärkande övningar kan ske med jämna mellanrum med hjälp av se exempel: bilaga 3. Pedagoger är ansvariga.

På klassråd ska värdegrundsfrågor diskuteras utifrån uppkomna situationer.

En aktivitet ska genomföras vid uppstart för att samtliga åk 1 elever ska känna sig välkomna och lära känna varandra. Mentorerna ansvarar för lämplig aktivitet/aktiviteter.

Främjande insatser på individnivå

Elevhälsan ska kartlägga elever i årskurs 1 genom individuella samtal. Ansvarig för detta är elevhälsan.

(Särskolan och IM, blir inte inbjudna)

Alla lärare ska vara uppmärksamma på elever som visar tecken på psykisk ohälsa och pratar enskilt med dem vid behov samt föra information vidare till elevhälsoteamet.

Under utvecklingssamtal med elever ska den fysiska och psykosociala situationen belysas.

Introduktionssamtal med mentorerna i åk 1. Alla mentorerna går igenom likabehandlingsplanen med sina elever. Ansvariga: alla mentorerna.

En språkdag med fokus på språklig mångfald ska genomföras. Syftet är att väcka intresse för olika språk och de länder i vilka språken praktiseras. Elever på skolan kan hjälpa till att anordna denna dag.

Kartläggning och upptäckt av kränkande behandling

Hultsfreds gymnasium har ett likabehandlingsteam där medlemmarna i teamet är beredda att arbeta förebyggande samt med upptäckta eller misstänkta fall av diskriminering eller annan särbehandling av elever. Teamet består av skolpersonal. Kontaktpersoner är en representant för skolledningen samt kurator.

Analys av enkäter och intervjuer kommer att ske årligen i början av november. Likabehandlingsteamet har yttersta ansvaret för att genomföra och analysera enkäterna och

intervjuerna. Resultatet av kartläggningen och utvärderingen analyseras sedan av likabehandlingsteamet och ligger till grund för åtgärderna i den årliga likabehandlingsplanen.

Efter att vi har sammanställt resultatet från elevintervjuerna (under 2017-mars) kring förekomsten av kränkande behandling på gymnasiet fick vi följande svar:

1-En del elever har upplyst vikten av att introducera skolans ordningsregler till alla nya elever och vad som förväntas av dem.

2-Kartläggning har visat att ID-brickorna inte fungerar och kan leda till att obehöriga kan ta sig in till skolan utan att någon märker det.

2-Kartläggningen har inte visat några riskplatser i gymnasieskolan.

3-En egen kartläggning har gjorts som inte har visat några risker inom gymnasiesärskolans miljöer eller organisation.

Mål

Målet är att så tidigt som möjligt få vetskap och kännedom om förekomsten av kränkande behandling, trakasserier och diskriminering för att kunna genomföra relevanta åtgärder. (Utifrån diskussioner i likabehandlingsteamet)

Att ta fram hållbara lösningar som kan hindra obehöriga att ta sig till skolan.

All personal på skolan (skolledningen, elevhälsan, lärarkåren, kökspersonal, städpersonal, vaktmästeriet) bemöter eleverna med respekt. Eleverna känner en ökad tillit till att all personal på skolan bemöter dem med respekt och på ett hänsynsfullt sätt, Utifrån underlag från elevintervjuer. Att synliggöra likabehandlingsplanen, likabehandlingsteamet och skolans ordningsregler för alla elever i skolan.

Vårt förebyggande arbete

Så här gör vi under år 2017 för att nå målen:

- Att synliggöra likabehandlingsplanen en extra gång genom att be alla mentorer göra en genomgång av likabehandlingsplanen under höstterminen 2017. Detta ska vi annonsera om på fronter.
- I början av höstterminen 2017 kommer likabehandlingsteamet att besöka nya klasser och presentera sig.
- Skolkurator kommer att besöka alla klasser i skolan och berätta om olika roller som kan finnas i en mobbningsituation. Syftet är att förebygga mobbningen/kränkande behandling och synliggöra likabehandlingsteamet. (Se bilaga 4)
- Etiska samtal med elever som har utsatt andra elever för kränkning.

- Eleven har ett stort ansvar för att bidra till en god arbetsmiljö och till goda relationer med både personal och andra elever. Detta uppnås genom att mentor och elev ska ta del av skolans likabehandlingsplan och diskutera igenom den och ha åsikter kring den.
- Att eleven under mentortid ska få kännedom om innehåll i "Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever" samt skolans ordningsregler.
- Att eleven uppmanas att berätta för någon vuxen på skolan om de får veta att någon bryter mot denna lag.
- Mentor har ansvar att stämma av läget i klassen och arbeta förebyggande tillsammans med eleverna för att motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling.
- Alla medarbetare vid Hultsfreds gymnasium ska omedelbart ingripa om diskriminering och/eller kränkande behandling inträffar på skolan. Ansvariga är samtliga medarbetare på Hultsfreds gymnasium.
- Mentorssamtal med samtliga elever på Hultsfreds gymnasium där bland annat utsatthet, trivsel och klassklimat lyfts upp och diskuteras kontinuerligt. Ansvariga: alla mentorer.
- Intervjuer med en representant från varje program i skolan. Ansvariga: likabehandlingsteamet.
- Trivselenkät som skickas ut till samtliga elever på Hultsfreds gymnasium. Frågor om trivsel i klassen, konflikter, ensamma elever, bemötande från andra elever samt gemenskap. Ansvarig: likabehandlingsteamet.
- Hälsosamtal i åk 1 där fysisk och psykisk hälsa, trivsel, trygghet och upplevelser av orättvis behandling, kränkningar eller trakasserier dokumenteras. Ansvariga: skolsköterska.
- Arbetslagen har kontinuerliga träffar för att upptäcka samt informera om eventuell kränkande behandling och diskriminering.

Årscykel

Hultsfreds gymnasiums likabehandlingsplan gäller för ett läsår. Under året följer planen följande cykel:

Hösttermin:

- Likabehandlingsplanen tas i bruk och börjar gälla.
- Implementeras hos personalen (se främjande insatser på organisationsnivå).
- Implementeras hos eleverna (se främjande insatser på gruppnivå).
- Hälsosamtal i åk 1 inleds (se vårt förebyggande arbete).
- Hälsosamtalen ska vara avslutade innan terminens slut.
- Görs tillgänglig för föräldrar på skolans hemsida.
- Planen presenteras för föräldrar på föräldramöten och föräldrarna ges möjlighet att diskutera planen.
- Arbetet med förebyggande insatser påbörjas.
- Kartläggning (intervjuer, enkäter och observationer) inför kommande terminen l
- Likabehandlingsplanen revideras utifrån kartläggning och utvärdering

Vårtermin:

- Arbetet med förebyggande insatser fortsätter.

- Feedback/åsikter från föräldrar till kommande likabehandlingsplan samlas in via hemsidan och utvecklingssamtal.
- Alla elever ges möjlighet att diskutera de konkreta målen och kommer med förslag på åtgärder/tillvägagångssätt.
- Utvärdering av likabehandlingsplanens insatser/åtgärder.
- Huvudmannen (BUN) ges en gång per termin en sammanfattning av inkomna fall av trakasserier/kränkande behandlingar.

Att uppmärksamma, utreda, dokumentera och följa upp kränkningsärenden

All personal och elever på Hultsfreds gymnasium ska vara uppmärksamma på signaler om att kränkande behandling förekommer på skolan. All personal på skolan är skyldiga att ingripa och/eller rapportera iakttagelser om diskriminering eller annan kränkande behandling till mentor. Elever vänder sig i första hand till sin mentor eller annan vuxen på skolan. Det är elevens upplevelse som avgör om händelsen är diskriminerande/kränkande.

Pedagogen som uppmärksammar händelsen och mentorn ansvarar för utredning, dokumentation och uppföljning då det är en enskild kränkning. Dokumentationen sker på blanketten som finns i bilaga 1. Incidentrapporten ska förmedlas till kurator som ansvarar för att arkivering sker i valvet.

Handlingsplan.

Då misstanke från någon på skolan (gäller alla!) finns om att elev på skolan, trakasseras eller kränks av andra elever på Hultsfreds gymnasium skall:

1. Vid kännedom om händelse som kan vara kränkande behandling anmäl till rektor på blankett <http://www.hultsfred.se/artikel/blankett-for-anmalan-om-krankande-behandling/>
2. Rektor tar kontakt med någon av likabehandlingsteamets kontaktpersoner.
3. Likabehandlingsteamets medlemmar beslutar om vilka som skall arbeta med ärendet.
4. Uppgifter i ärendet samlas in genom kontakt med uppgiftslämnare samt den utsatte eleven/eleverna. Omyndig elevs vårdnadshavare kontaktas.
5. Rektor fattar beslut om kränkning skett. Om det har skett så skall punkterna nedan följas.
6. Tidpunkt för samtal med den/de som misstänks ha kränkt, mobbat eller trakasserat bestäms.
7. Kontakt med den/de som utsatts. Åtgärdsprogram upprättas.
8. Samtal med den/de som misstänks ha kränkt, mobbat eller trakasserat genomförs. Åtgärdsprogram upprättas.
9. Enskilda uppföljningssamtal med de inblandade. Skall ske inom två veckor men tiden kan variera beroende på hur samtalen avslöpt.
10. Rektor informeras om resultaten av samtalen. Omyndig elevs vårdnadshavare informeras.

11. Om de överenskommelser som träffats i samtalen ej följs eller ej ger önskat resultat beslutar ledningen om hur det fortsatta arbetet skall utformas. Här kan åtgärd som avstängning av elev bli aktuell.

Arbetet dokumenteras fortlöpande. Åtgärdsprogram upprättas.

Då elev upplever sig diskriminerad eller kränkt av personal på Hultsfreds gymnasium skall;

1. Rektor kontaktas.
2. Rektor kontaktar den/de utsatta för insamling av information Omyndig elevs vårdnadshavare kontaktas.
3. Eleven erbjuds kontakt med kurator.
4. Rektor håller samtal med den/de i personalen som misstänks ha mobbat, trakasserat eller kränkt någon elev/elever.
5. Enskilda uppföljningssamtal med de inblandade. Bör ske inom 1 vecka men tiden kan variera beroende på hur samtalen avlöpt.
6. Rektor informeras om resultaten av samtalen. Omyndig elevs vårdnadshavare informeras.
7. Om de överenskommelser som träffats i samtalen ej följs eller ger önskat resultat beslutar Rektor och Bitr. Barn och utbildningschefen hur det fortsatta arbetet ska utformas.
8. Rektor rapporterar svårare fall till arbetsmiljöverket. Polisanmälan skall göras om det inträffade är av brottslig karaktär.

Arbetet dokumenteras fortlöpande. Åtgärdsprogram upprättas.

Gymnasiesärskolans handlingsplan vid kränkning mellan elever

1. Personalen är lyhörd för signaler från eleverna som gör att man misstänker kränkning.
2. Avbryta kränkning som är pågående.
3. Mentor/ uppmärksammande personal, samtalar enskilt med berörda parter.
4. Uppföljning av incidentrapporteringen av mentor/uppmärksammande personal. Reflektera alltid över om det finns behov av att ändra stöd och rutiner omkring eleven. Om behov finns för ytterligare insatser samråder mentor med likabehandlingsteamet.
Om teamet går in i ärendet sker handlingsplan från punkt 5.
5. Likabehandlingsteamet samtalar med berörda/inblandade. Två personer från teamet deltar vid varje enskilt samtal.
6. Likabehandlingsteamet samlas för utvärdering och beslut om uppföljning. Rektor informeras.
7. Vid behov genomförs ändring av rutinerna omkring den konfliktskapande situationen.
8. Vårdnadshavare informeras per telefon.

9. Uppföljningssamtal med inblandade inom en vecka.
10. Ytterligare uppföljning efter 14 dagar där återkoppling till föräldrar ges.

* Mentorer och rektor informeras kontinuerligt.

* Kortfattad dokumentation förs vid alla samtal av teamet.

Gymnasiesärskolans handlingsplan om personal kränker elev

- De som uppmärksammar/misstänker kränkningen anmäler detta till rektor.
- Rektor och person ur likabehandlingsteamet samtalar med eleven eller den som uppmärksammat händelsen.
- Rektor samtalar med den utpekade personalen.
- Möte med utpekad personal, rektor och elev och/eller vårdnadshavare för att komma fram till lämplig åtgärd.
- Uppföljningssamtal med de inblandade inom en vecka.
- Ytterligare uppföljning efter 14 dagar där återkoppling till föräldrarna ges.

Gymnasiesärskolans handlingsplan om elev blir diskriminerad

1. Elev och/eller vårdnadshavare, lärare eller annan person som uppmärksammar/misstänker diskriminering av elev anmäler detta till likabehandlingsteamet.
2. Samtal med den ev. diskriminerade eleven och den person som uppmärksammat/misstänkt diskrimineringen genomförs av rektor och någon ur likabehandlingsteamet.
3. Samtal med den person som misstänkt ha diskriminerat genomförs av rektor och någon ur likabehandlingsteamet.
4. Vårdnadshavare informeras per telefon.
5. Likabehandlingsteamet samlas för utvärdering och beslut om ärendets vidare gång. Samtal efter behov med skolans personal, arbetslag, individuell pedagog.
6. Vid behov genomförs ändringar i skolans rutiner för att motverka framtida diskriminering.
7. Uppföljning med de berörda och likabehandlingsteamet inom 1 vecka.
8. Ytterligare uppföljning efter 14 dagar där återkoppling till föräldrarna ges.

Dokumentation av ärendets gång

Utredning av trakasserier och annan kränkande behandling sker enligt följande:

- Samtal med berörda elever och vårdnadshavare.
- Händelserna dokumenteras skriftligt av berörd personal.
- Likabehandlingsteamet för anteckningar över sitt arbete.
- Rektor blir informerad.
- Åtgärdsprogram upprättas i samråd med elev.
- Skadeanmälan ska göras i vissa fall till arbetsmiljöverket eller polis.

Uppföljning av ärendets gång

- Efter cirka två veckor har inblandade medlemmar ur likabehandlingsteamet ett uppföljande samtal med såväl förövare som den/de utsatta.
- Rektor får under pågående fall ständig information.
- Om kränkningarna fortfarande inte upphört kan den elev som kränkt annan elev enligt gymnasieförordningen avstängas från undervisningen.
- Polisanmälan kan göras.

Uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen

- Arbetsgivaren (Hultsfreds Kommun) har huvudansvaret för arbetsmiljön.
- Kommunpolitiker i barn och ungdomsnämnden (BUN) har det yttersta ansvaret för att anställda och elever har en bra arbetsmiljö i skolan.
- I det dagliga arbetet är det rektor som ansvarar för skolans arbetsmiljö.
- All personal ska värna om arbetsmiljön på skolan.
- Likabehandlingsteamets arbete utifrån likabehandlingsplanen utvärderas och följs upp av skolledningen.
- Utvärdering av det förebyggande arbetet sker vid varje läsårsslut och delges all personal. □
Likabehandlingsplanen uppdateras en gång per läsår.

Vi i likabehandlingsteamet:

Ann-Louise Sundström (lärare)
Helene Hultqvist (lärare)
Tobias Johansson (lärare)
Elin Lagergren (lärare)
Bea Engström (kurator/mentor)
Petra Bjälefors(kurator)
Ola Nilsson (lärare)
Johan Bredberg (lärare)
Karim Elzebda (lärare)
Dagmar Ruge (Lärare)
Kristian Evans (lärare)

Bilaga 1

Elevenkät

I denna enkät efterfrågas information om förekomsten av mobbning i skolan. Ditt svar kan hjälpa till att kartlägga mobbningen. Detta kan leda till att vi som verkar i likabehandlingsteamet kan motverka och förebygga kränkande behandling, diskriminering och trakasserier. Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt. Tack för hjälpen.

1-Hur trivs du i klassen? (Sätt bara kryss i en ruta)	Mycket bra	Bra	Dåligt
2-Har du kompisar i klassen? (Sätt bara kryss i en ruta)	Många	Några	Ingen
3-Har du någon att vara med på fritiden? (Sätt bara kryss i en ruta)	Många	Några	Ingen
4-Har du någon att vara med på rasterna? (Sätt bara kryss i en ruta)	Många	Några	Ingen
5-Är du rädd på rasterna? (Sätt bara kryss i en ruta)	Aldrig	Ibland	Ofta
6-Är det någon i klassen som trakasserar/kränker dig? (Sätt bara kryss i en ruta)	Aldrig	Ibland	Ofta
7-Är det någon annan i skolan som trakasserar/kränker dig? (Sätt bara kryss i en ruta)	Aldrig	Ibland	Ofta
8-Är det någon i klassen som kan vara utsatt för mobbning/kränkning? (Sätt bara kryss i en ruta)	Många	Några	Ingen
9-Är det någon i klassen som inte får vara med på rasterna? (Sätt bara kryss i en ruta)	Många	Några	Ingen
10-Jag upplever stress i vardagen.		Aldrig Ibland Ofta	
11-Vi har gemenskap och "vi känsla" i klassen.		Aldrig Ibland Ofta	

12-Jag får ofta veta när jag gör ett bra jobb.

Aldrig
Ibland
Ofta

13-Jag har tillgång till stöd och hjälp när jag stöter på problem.

Aldrig
Ibland
Ofta

14-Jag har möjlighet att påverka hur arbetet ska bedrivas.

Aldrig
Ibland
Ofta

15-Jag känner glädje när jag går till skolan.

Aldrig
Ibland
Ofta

16-Jag kan hantera konflikter på ett bra sätt på min skola.

Aldrig
Ibland
Ofta

17-Jag tycker att det görs tillräckligt för att motverka mobbning.

Aldrig
Ibland
Ofta

18-Jag tycker att det görs tillräckligt för att motverka våld.

Aldrig
Ibland
Ofta

19- Har du något förslag för att förbättra skolans arbete mot mobbning?

Nej

Ja, ange några förslag.....

Bilaga 2

Fyll i blanketten direkt i datorn. Skriv sedan ut blanketten och underteckna den.
Skickas barn- och utbildningsförvaltningen, Box 504, 577 26 Hultsfred.

Uppgifter om förskolan/skolan

Förskolans/skolans namn

Uppgifter om barnet/eleven

Namn	Avdelning/Klass
------	-----------------

Tid och plats för händelsen

Datum	Klockslag
-------	-----------

Plats

Kort beskrivning

Mentors namn	Uppgiftslämnare
--------------	-----------------

Blanketten lämnas till förskolechef/rektor för underskrift

Förskolechef/rektor har tagit del av ovanstående uppgifter

Datum	Underskrift
-------	-------------

Blanketten skickas till barn- och utbildningsförvaltningen

Barn- och utbildningschef har tagit del av ovanstående uppgifter

Datum	Underskrift
-------	-------------

Bilaga 3

Gruppövningar

Följande övningar är bra att genomföra som ett efterarbete i klassrummet för att fördjupa det arbete som gruppen gjort under äventyret.

Uppvärmningsövningar

Elden är lös

Alla deltagarna sitter på stolar i en stor ring, utom en som står i mitten. Denna vill ha en stol, det får hon genom att gå runt till alla i ringen och fråga var och en: "Hej, får jag låna lite eld?" När man får den frågan måste man svara: "Nej, du får gå till grannen." Under tiden ska de som sitter i ringen få ögonkontakt med någon annan, och snabbt byta stol. Då ska hon i mitten försöka sätta sig på en av stolarna. Lyckas detta, är det den som blir utan stol som får gå runt och be om eld. Hon som står i mitten kan även skrika: "Elden är lös." Då måste alla byta stol med varandra, och man får inte byta med den som sitter bredvid. Du som ledare kan också försvåra övningen genom att lägga till att: "Så fort stolen till höger om er blir ledig måste ni sätta er på den, hela tiden."

Gatlopp

Lokal: fri yta och stolar.

- Vi sitter på stolarna, på två led med ansiktet mot varandra.
- Under tystnad och med hjälp av ögonkontakt ska jag nu "komma överens" med någon på andra sidan om att vi ska byta plats.
- Ledaren börjar vandra mellan leden och ska nu försöka ta en plats, medans deltagarna byter sida.
- Lyckas ledaren ta en stol, är det den utan stol som börjar vandra mellan leden.
Vidareutveckling: när stolen till höger om dig blir tom, måste du sätta dig på den. Detta innebär att det hela tiden kommer att ske en "höger förflyttning" mellan deltagarna så fort någon reser sig från sin stol.

Följa handen

Lokal: stort tomt rum • Två och två.

- Den ena (ledaren) sätter upp valfri hand med handflatan mot den andres ansikte.
- Den andra ska nu se till att det alltid är ca. 5-10 cm mellan handen och nässpetsen.
- Ledaren i paret börjar försiktigt röra sig och handen runt i rummet. Experimentera med olika nivåer och hastigheter.
- Byt Båda har ansvar för att leda och följa. Kan göras tre och tre med två som följer.

Samarbete

"Vem gör rörelsen?"

Alla står i en ring och en får gå utanför rummet. Deltagarna i ringen får tyst bestämma vem som ska leda rörelser som alla andra följer efter. Därefter låter man personen utanför komma in och försöka gissa vem det är som leder. När hon/han har gissat rätt får nästa gå ut.

Kasta bollar i mönster

Lokal: stort tomt rum och bollar • Vi står alla i en ring.

- Kasta bollen efter ett särskilt mönster, så du kastar alltid till samma person (nr. 1) och får det av samma person (nr. 2).
- Öka takten och lägg till fler bollar.

- Börja röra er i rummet. Vidareutveckling: kasta andra föremål så storlek och tyngd varierar från kast till kast. Det är alltid den som kastar som har ansvar för att mottagaren ska kunna fånga.

Tillit

Hinderbana

Lokal: rum med "hinder" eller utomhusterräng med "hinder", ögonbindel för halva gruppen, ev. musik.

- Dela upp deltagarna i två grupper och låt ena gruppen få varsin ögonbindel.
- Låt resten av gruppen ta varsin "blind" och led dem över hinder. Berätta för den blinde hur det ser ut och hur den måste göra för att klara hindret.
- Efter halva tiden kan man byta. Diskutera sedan hur det kändes att bli ledd och att leda.
- Vill man kan man sätta på musik och låta dem dansa istället för att gå över hinder. Man kan då också låta den "blinda" gissa tyst för sig själv vem den dansar med och efter dansen är klar ta av sig bindeln för att se om det var rätt. Det är viktigt till att se att de inte lurar varandra så att övningen blir obehaglig.

Kommunikation

Statytävling

Lokal: stort tomt rum

- Dela upp gruppen i grupper på 3-5 st.
- Förklara vad du menar med staty. Att skapa (i det här fallet ett föremål) tillsammans med kroppen. Låt sedan alla deltagare vimla runt i rummet. När den som leder gruppen klappar i händerna ska alla skynda sig ihop i sin grupp och försöka göra föremålet som ledaren har skrikit ut i samband med handklappningen. Det kan vara tex. Strykjärn!!!! Gruppen som gör det snabbast vinner.
- Man kan om man vill ha vernissage på föremålen och låta grupperna gå runt och titta på varandras statyer.

"Gå i känslor"

Dela upp gruppen i två lag. Låt dem stå mitt emot varandra i rummet. Titta så att varje person har en som den kan möta när den går över rummet. Uppdraget är att gå över rummet, hälsa på personen den står mittemot och sedan ställa sig på dennes plats på andra sidan rummet. Allt i en känsla som ledaren säger. Tex. Gå som att ni är blyga, eller gå som att ni är kära osv. Det enda man får säga när man hälsar i känsla är "Hej!".

"Puzzle"

Förbered ett pussel som har lika många bitar som det finns elever i klassen. Låt nu eleverna gemensamt lösa pusslet. Det är bara den elev som har pussel biten som får lov att röra och flytta den. Varje elev ansvarar för sin bit. Diskutera hur diskussionen och samarbetet gick i klassen för att lösa uppgiften. För att försvåra uppgiften så kan läraren samla in alla bitar igen lägga dem, utan att eleverna ser, i en blandning på golvet. Eleverna ska sen identifiera sin bit, ta den och lägga den på sin plats. Detta kan göras på tid, eller genom att eleverna inte får tala med varandra medans övningen pågår.

"Begränsa dina tillgångar"

Låt eleverna göra en övning eller ett moment där de får använda alla sin kropps tillgångar. (skriv/rit övning, hinderbana osv.) Låt nu eleverna göra exakt samma övning igen, men denna gång med begränsade tillgångar. De får inte använda tummarna, de får bara använda ett ben, de har ingen hörsel, ingen syn, får inte prata osv. Jämför och diskutera vad som var skillnaden och hur de fick göra för att lösa problemet med begränsade tillgångar. Vad har de lärt sig för något nytt?

Mingel

Detta är en rad övningar, som syftar till att bli medveten om sig själv i förhållande till de andra i rummet. Ni kan göra dem i denna följd eller blanda efter smak och tycke.

Flotten: Alla går omkring i rummet utan att krocka, öka takten successivt, se till att hela rummet täcks upp av personer hela tiden.

Förfölj/Förfölja: Se hela tiden till att förfölja någon, samtidigt som ingen ska förfölja dig.

Skyddsängel/Virus: Välj, för dig själv, två personer i rummet. Den ena är din skyddsängel och den andra ditt virus. Du ska hela tiden se till att skyddsängeln är mellan dig själv och viruset.

Triangel: Välj, för dig själv, två personer i rummet. Hur de än rör sig ska du hela tiden se till att ni gemensamt bildar en liksidig triangel.

Person/plats: Välj, för dig själv, en person i rummet samt en plats. När ledaren säger till ska du ta den personen till den platsen.

Trygghetsövningar

Här är en rad övningar för att öva upp tilliten. Övningarna görs två och två.

Sätta sig rygg mot rygg: Fatta armkrok rygg mot rygg. Utan att släppa greppet och kontakten mellan ryggarna sätter ni er tillsammans ner på rumpan.

Väga tåspets mot tåspets: Fatta "cirkusgrepp", d.v.s. håll runt varandras handleder i ett fast grepp. Stå med tåspetsarna mot varandra och luta er försiktigt bakåt så att ni båda har raka armar och håll kroppen rak utan att svanka. När ni hittat balansen sätter ni er försiktigt ner, utan att släppa taget om varandras handleder. Prova sedan att göra det med en arm eller att den ene sätter sig före den andre.

Luta sig mot den andre: Håll armarna i kors över bröstet och stå spikrakt. Den andra ställer sig framför med händerna mot axlarna/ bröstkorgen och ena foten cirka 30 cm framför den andra. Försiktigt lutar sig nu den som har armarna i kors mot sin partner. Hur långt ner vågar jag släppa min partner och hur långt vågar jag luta mig mot min partner? Prova att blunda samtidigt som du lutar dig.

Vägen

Dramaövning för att öva på att söka ögonkontakt med varandra. Placera eleverna, med varsin stol, på två rader mittemot varandra. En person är utan stol och promenerar fram och tillbaka längs vägen mellan stolarna. De på stolarna ska få ögonkontakt med någon på andra sidan vägen och då snabbt byta plats med denna. Samtidigt ska den utan stol försöka ta en. Blir man utan stol så börjar man promenera fram och tillbaka längs vägen. Man kan också lägga till att så fort stolen till höger om er blir ledig måste ni sätta er på den, hela tiden.

Statyer

Övning för att öka medvetenhet om kroppsspråkets betydelse. Dela upp eleverna fyra och fyra eller fem och fem. De ska nu tillsammans i varje grupp bygga de föremål som ledaren säger genom att bara använda sina kroppar. Kan försvåras genom att ledaren räknar ner från 10-0 eller genom att man inte får prata med varandra och bara använda kroppsspråk. Exempel på föremål: Båt, bil, gaffel, sol, dammsugare, elvisp osv.

Källan: www.drommarnashus.se

Bilaga 4 (Christina Salmivallis mobbningsprocess)